

Dit factsheet is een uitgave van het NIVEL en Nictiz. Het betreft een publicatie van de eHealth-monitor 2017. De gegevens mogen met bronvermelding worden gebruikt (Kim Out, Ilse Swinkels, Myrah Wouters, Judith Sinnige en Anke de Veer. Het gebruik van eHealth in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Utrecht/Den Haag: NIVEL/Nictiz, 2017). U vindt deze publicatie en alle andere publicaties op www.nivel.nl, www.nictiz.nl en www.ehealth-monitor.nl.

Het gebruik van eHealth in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking

Kim Out¹, Ilse Swinkels¹, Myrah Wouters², Judith Sinnige² en Anke de Veer¹

¹ NIVEL, ² Nictiz

Een meerderheid van de begeleiders van mensen met een verstandelijke beperking geeft aan dat zij zelf, of collega's, toezichthoudende technieken zoals personenalarmering of videobewaking gebruiken in 2017. Ook gebruikt een meerderheid van de begeleiders vaak een computer of een tablet om informatie op te halen uit het cliëntendossier en gebruiken zij het internet om zorggerelateerde informatie op te zoeken. Vergeleken met 2015 steeg het aantal begeleiders dat gebruik maakt van apps voor zorg en gezondheid, beeldbellen en medicijndispensers. Dit blijkt uit onderzoek dat in het kader van de jaarlijkse Nictiz NIVEL eHealth-monitor is uitgevoerd binnen het Panel Verpleging & Verzorging van het NIVEL.

eHealth in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking

Computers, tablets en smartphones zijn niet meer weg te denken uit onze samenleving. In de zorg wordt steeds vaker gebruik gemaakt van eHealth (zie Box 1). Zo ook in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Specifieke apps kunnen mensen met een verstandelijke beperking helpen bij het uitvoeren van de dagelijkse activiteiten, beeldbeltoepassingen zorgen voor extra contactmomenten en technieken als videobewaking kunnen bijdragen aan toezicht in de nacht.

Tot dusverre is niet bekend in welke mate eHealth-toepassingen worden ingezet in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Kennis hierover is gewenst om beleid hierop vorm te gaan geven. Dit

Box 1: eHealth, de eHealth-monitor, begeleiders

eHealth is het gebruik van hedendaagse informatie- en communicatietechnologieën, in het bijzonder internet-technologie, om gezondheid en gezondheidszorg te ondersteunen of te verbeteren (1).

De eHealth-monitor is een jaarlijks terugkerend onderzoek (sinds 2013), waarin Nictiz en het NIVEL de beschikbaarheid en het gebruik van eHealth in Nederland in kaart brengen.

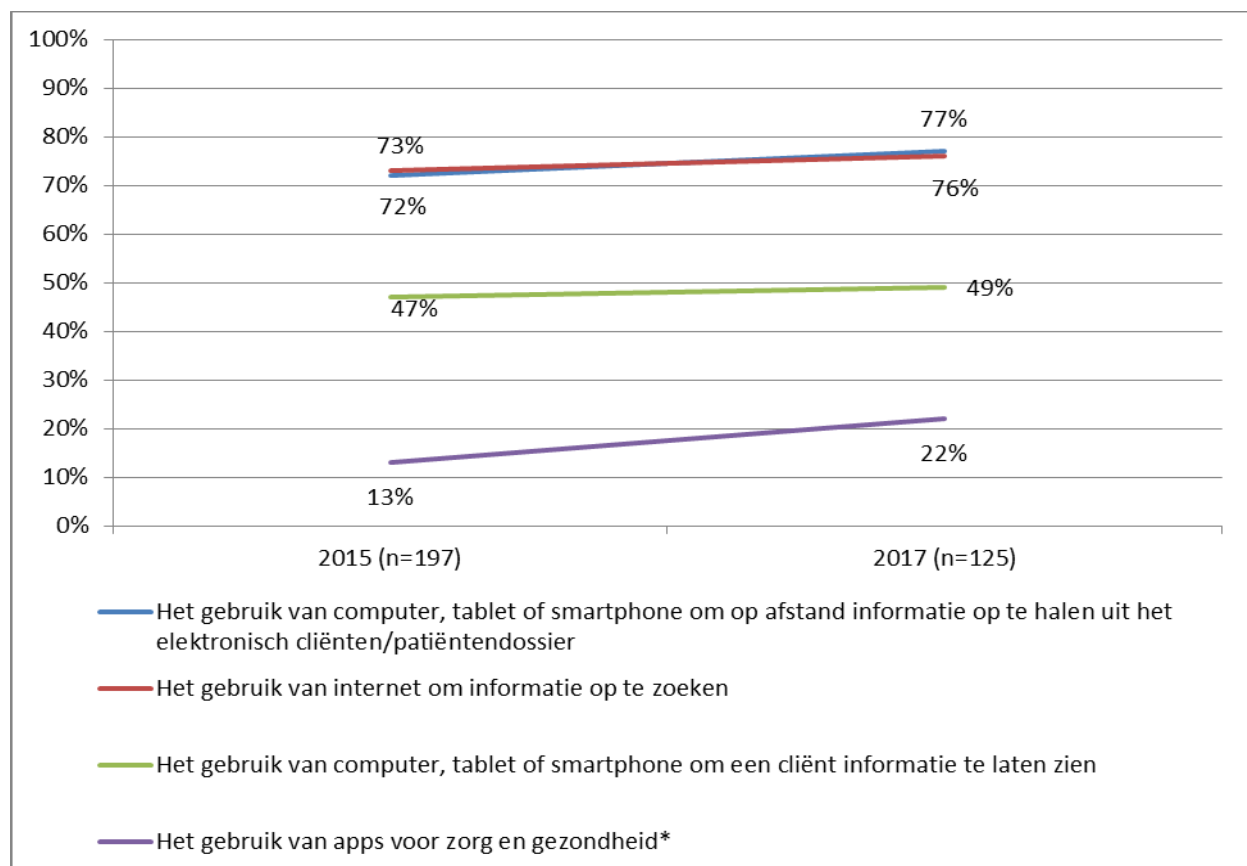
In het voorjaar van 2015 en 2017 zijn gegevens verzameld onder begeleiders met een agogische, verpleegkundige of verzorgende opleiding werkzaam in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking (n=125-197).

factsheet beantwoordt twee vragen: 1) welke eHealth-toepassingen gebruiken begeleiders in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking in 2017; 2) hoe is dit gewijzigd ten opzichte van 2015?

Computers, internet en toezichhoudende technieken worden vaak gebruikt

Het gebruik van computers voor het ophalen van cliëntinformatie en het zoeken van zorg- of gezondheidsgerelateerde informatie op internet gebeurt vaak. Ongeveer driekwart van de begeleiders geeft aan dit regelmatig of vaak te doen (zie figuur 1). Bijna de helft van de begeleiders geeft aan een computer, tablet of smartphone te gebruiken om een cliënt informatie te laten zien. Figuur 2 toont het gebruik van enkele andere eHealth-toepassingen in de organisatie. Hier is zichtbaar dat 70% van de begeleiders aangeeft dat toezichhoudende technieken in de organisatie worden ingezet. Ruim een derde van de begeleiders geeft aan dat het mogelijk is elektronisch gegevens uit te wisselen met andere zorgverleners. Van de begeleiders rapporteert zes procent dat zorgrobots in de organisatie gebruikt worden. Een cliëntenportaal wordt volgens 31% van de begeleiders in de organisatie aangeboden (niet in figuur). In box 2 worden enkele begrippen uitgelegd.

Figuur 1: Percentage begeleiders van mensen met een verstandelijke beperking dat aangeeft computers of internet vaak of regelmatig tijdens het werk in de directe cliëntenzorg te hebben gebruikt; in 2015 en 2017

* $p \leq 0,05$

Stijging in gebruik van apps, beeldbellen en medicijndispensers

Ten opzichte van 2015 steeg het gebruik van apps voor zorg en gezondheid van 13% naar 22% (zie figuur 1). Ook het gebruik van beeldbellen nam toe: dit was 15% in 2015 en 27% in 2017 (figuur 2). Het gebruik van medicijndispensers nam toe van 5% in 2015 naar 14% in 2017.

Box 2: uitleg van enkele eHealth termen

Beeldbellen: De mogelijkheid voor de zorgverlener en cliënt om elkaar zien en te spreken via een beeldscherm en camera.

Cliëntenportalen: de mogelijkheid voor cliënten (en / of hun mantelzorgers) om in te loggen op een digitale omgeving om daar het eigen dossier in te kunnen zien en mogelijk aan kunnen vullen.

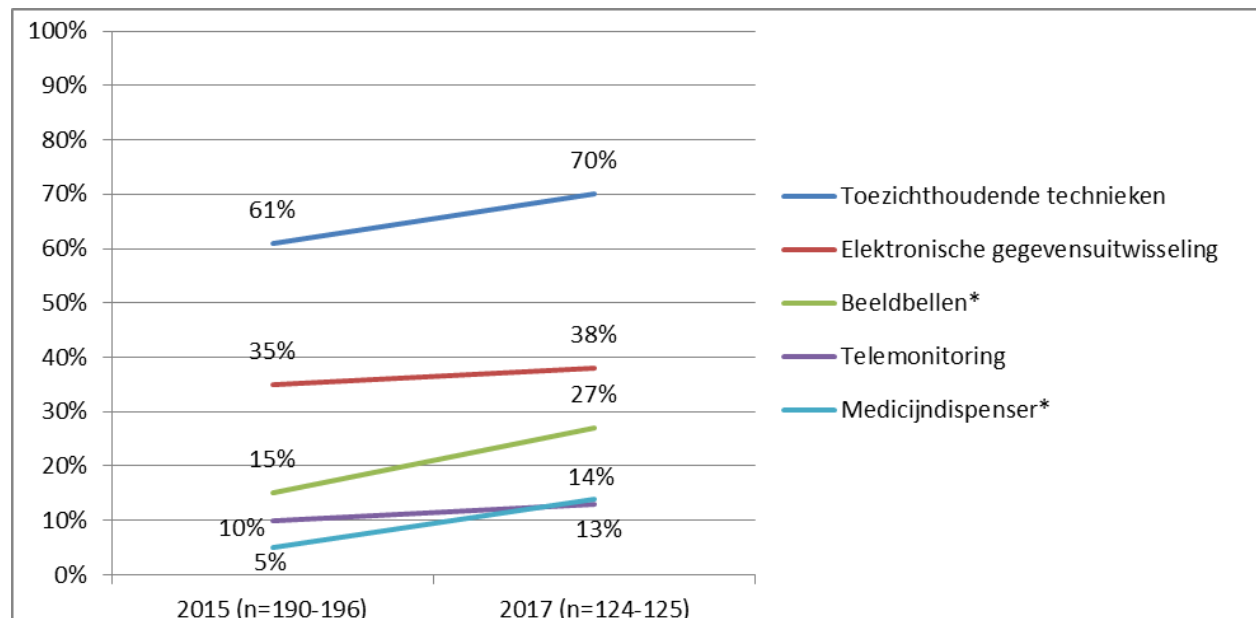
Medicijndispensers: elektronische hulpmiddelen die cliënten en zorgverleners ondersteunen bij het verstrekken en gebruiken van medicijnen.

Telemonitoring: de zorgverlener houdt op afstand de gezondheidssituatie van een cliënt in de gaten. De cliënt meet thuis de eigen gezondheidswaarden en deze worden gedeeld met de zorgverlener.

Toezichthoudende technieken: allerlei elektronische voorzieningen waarmee zorgverleners een cliënt op afstand in de gaten kunnen houden. Voorbeelden zijn bewegingsmelders, personenalarmering of GPS-trackers.

Zorgrobots: robots die cliënten thuis of in een instelling kunnen ondersteunen bij activiteiten, helpen herinneren aan

Figuur 2: Percentage begeleiders van mensen met een verstandelijke beperking dat aangeeft dat zij zelf of hun collega's in de instelling gebruik hebben gemaakt van bepaalde eHealth-toepassingen; in 2015 en 2017

* $p \leq 0,01$

Tot slot

Er is nog weinig bekend over het gebruik van eHealth in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Onze resultaten geven hierin een eerste inzicht. Een meerderheid van de begeleiders geeft aan dat in de organisatie toezichthoudende technieken worden ingezet. Ook gebruiken zij vaak een computer of een tablet om op afstand informatie op te halen uit het cliëntendossier en internet om informatie op te zoeken. Een stijging is te zien in het gebruik van apps voor zorg en gezondheid, beeldbellen en medicijndispensers. Echter, wat nog ontbreekt is onderzoek naar de meerwaarde die cliënten en begeleiders ervaren bij het gebruik van de verschillende soorten eHealth-toepassingen en naar de mate waarin zij in staat zijn hiermee te werken. Zo is het bijvoorbeeld opvallend dat ongeveer de helft van de begeleiders een smartphone, tablet of computer gebruikt om de cliënt informatie te laten zien. Het zou interessant zijn te weten welke informatie of websites zij dan gebruiken en wat dit voor de cliënten oplevert. Ook is het interessant na te gaan wat de ervaringen zijn in het gebruik van toezichthoudende technieken. Zeker gezien recente discussies over de mate waarin dat vrijheidsbeperkend dan wel –verruimend is en in het kader van de veiligheid.

Een aantal toepassingen die mensen met een verstandelijke beperking meer eigen regie en autonomie kunnen geven zijn in het huidige onderzoek niet meegenomen. Dit geldt onder meer voor apps die kunnen helpen bij het aanbrengen van routine in de dag of het gebruik van bijvoorbeeld het openbaar vervoer. Ook geldt dit voor de inzet van *virtual reality* of *serious gaming*. Dit zijn toepassingen die kunnen helpen bij het oefenen om met bepaalde situaties om te gaan. Aangeraden wordt dit in vervolgonderzoek mee te nemen.

Onderzoeksmethode

Voor het ondervragen van de begeleiders is gebruik gemaakt van het NIVEL Panel Verpleging & Verzorging. Voor meer informatie over dit panel kunt u terecht op www.nivel.nl/panelenv of e-mail naar panelenv@nivel.nl. De data onder deze doelgroep zijn verzameld in het kader van de eHealth-monitor. De respons in 2015 en 2017 was respectievelijk 56% en 54%. De vragenlijst is ingevuld door 197 (in 2015) en 125 (in 2017) begeleiders. De achtergrondgegevens van de respondenten komen in de verschillende jaren grotendeels met elkaar overeen. In 2016 was 85% vrouw en in 2017 92%. De gemiddelde leeftijd was 49 jaar in 2015 en 51 jaar in 2017.

De trendanalyses zijn getoetst in Stata 14.0 door middel van logistische longitudinale trendanalyses. Voor meer informatie over onderzoek op het gebied van eHealth kunt u terecht op www.nivel.nl, www.nictiz.nl of www.ehealth-monitor.nl. Ook kunt u contact opnemen met Ilse Swinkels (i.swinkels@nivel.nl) of Myrah Wouters (wouters@nictiz.nl).

Literatuur

1. Krijgsman, J., Swinkels, I., Van Lettow, B., De Jong, J., Out, K., Friele, R. en Van Gennip, L. (2016) Meer dan techniek, eHealth monitor 2016. Den Haag & Utrecht: Nictiz & NIVEL.